

Stichting Familiearchief De Clercq

Nieuwsbrief

Nr. 7, Augustus 1995

Aan de Stichters en Donateurs,

Waarde familieleden,

De redactie streeft ernaar naast actuele informatie over familieleden ook uitvoerige studies en onderzoeken aan u door te geven. Ondanks de warme zomer is een aantal van ons weer zeer actief geweest, hetgeen u terugvindt in de inhoud van deze zevende nieuwsbrief:

1. Mutaties en aanvullingen Familieboek 1992
2. Nieuwe adressen
3. Amerikaans bezoek
4. Het huwelijk De Clercq - De Clercq in 1805
5. Een en ander over onze familienaam
6. Het onderzoek in Gent
7. Het stichtingsbestuur stelt zich voor
8. Scribenten blijven welkom

1. Mutaties en aanvullingen Familieboek 1992

- * blz. 8: XVIg.4: **Gijsbert Alexander de Clercq**, geb. Geertruidenberg 6-5-1962, leeft in vrije echt met **Berith Louise Sibylle Kuiper**, * Amsterdam 20-8-1966, dr. van Hendricus Johannes Jacobus en Louise Johanna Maria Lem.
Uit deze verbintenis:
Sophie Louise de Clercq, * 's-Gravenhage 8-7-1995.

2. Nieuwe adressen (vgl. lijst per 1 mei 1992)

Lucas de Clercq [XVIc] 2035 North Bluff Road, Coupeville, WA 98239,
USA

Herman Adriaan de Clercq [XVI f] Veenbessenstraat 138 3765 BD
Soest

3. Amerikaans bezoek

In maart j.l. werd ik opgebeld door Keith Laverne (Sr.) de Clercq (XVIg) uit Virginia, die mij vertelde dat hij en zijn echtgenote Meralee in april naar Nederland zouden komen, niet alleen om de bollenvelden te bewonderen, maar ook om zich te oriënteren met betrekking tot tuinaanleg. Hij was onlangs met de VUT gegaan en had samen met Meralee en twee vrienden een 'landscaping'-bedrijf opgezet.

Reeds enkele malen waren Keith en Meralee in Nederland geweest, waarbij zij ons bezochten, maar die bezoeken hielden verband met het feit dat Claudia Ann, de dochter van Keith, in Würzburg werkte. Claudia heeft ook eens bij ons gelogeerd; inmiddels is zij getrouwd en woont zij in de staat New York, dichtbij Cazenovia, het dorp waar de eerste Amerikaanse De Clercq, Hendrik (1776-1850), in 1794 naar toe was getrokken. Dit keer ging het voor Keith om een zakenreis, samen met zijn compagnons.

Op 21 april hebben Keith en Meralee 's middags 'De Olmenhorst' in de Haarlemmermeerpolder, de fruitkwekerij van de oudste staak van de

familie de Clercq, bezichtigd. Van Amsterdam uit werden zij daarheen gebracht door ons bestuurslid Daan; 'De Olmenhorst' is immers zijn ouderlijk huis. Hier vonden zij het gezelschap van een logé, de in New York (N.Y.) woonachtige Thijs de Clercq (XVb2). Hij was het die enkele jaren geleden het eerste contact met Keith heeft gelegd.

Na afloop van het bezoek aan 'De Olmenhorst' trokken Keith, Meralee, Thijs en Daan naar Santpoort waar zij door Thea en mij werden ontvangen voor het diner. Van deze ontmoeting werd gebruik gemaakt om cadeaus uit te wisselen. Keith had een uitdraai meegenomen van een speciale CD-ROM, die alle telefoonboeken van de Verenigde Staten

V.l.n.r. Daan, Thijs, Willem Adriaan en Keith Laverne sr. de Clercq

bevat. Op de uitdraai waren de 202 namen, adressen en telefoonnummers afgedrukt van personen met de namen De Clercq / Declercq / deClercq. Keith kreeg van Daan een fraai, door ons actieve bestuurslid zelf geproduceerd boekwerk. Het boek, *A Draft of the history of the deClercq family in America* bevat een gevarieerde verzameling van historische teksten en illustraties: korte biografieën van de Vlaamse en Hollandse voorouders, de genealogie van de Amerikaanse tak, verhalen over Hendrik de Clercq, zijn emigratie van Amsterdam naar, en zijn leven in Cazenovia en tenslotte transcripties van vele 19e eeuwse brieven van Amerikaanse De Clercqen aan hun Nederlandse familieleden. Het geheel is verlevendigd met kaarten,

portretten en foto's. Keith kreeg een extra exemplaar van het boek mee voor de bibliotheek van Cazenovia. Zijn tweede huis ligt daar namelijk dichtbij.

Dankzij een tip van Mejuffrouw Dr. Isa van Eeghen vond Daan onlangs in het Gemeentearchief Amsterdam ruim twintig, nog niet geïnventariseerde dozen familiepapieren, afkomstig van Samuel de Clercq (XIII n.2, 1876-1962). Daaronder bevindt zich correspondentie met Amerikaanse familieleden, zodat wij nu veel meer over hen weten. Inmiddels heeft Daan geconcludeerd dat 12 à 15 van de mensen die op de CD-ROM staan, familie kunnen zijn; zij zullen schriftelijk benaderd worden. De overigen moeten afstammelingen zijn van Belgische immigranten.

Wij houden de familie op de hoogte van de 'Amerikaanse ontwikkelingen'.

[Willem A. de Clercq, 18 juli 1995]

4. Het huwelijk De Clercq - De Clercq in 1805

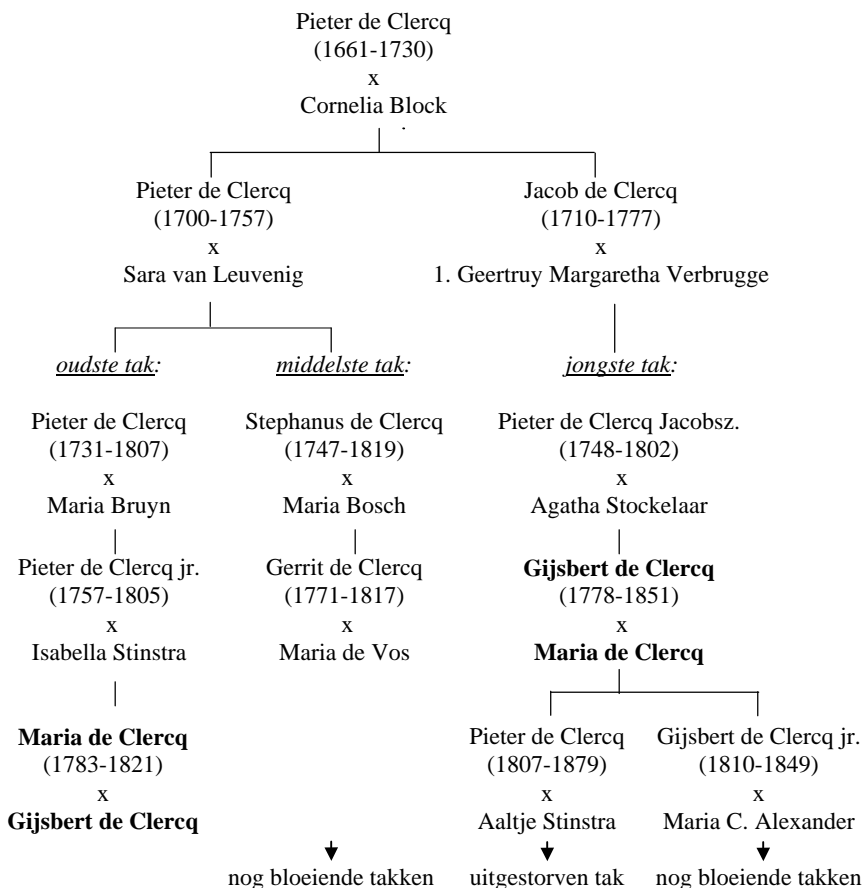
Op 12 maart 1805 schreef Pieter de Clercq junior (XIa, 1757-1805) een brief aan de in Harlingen wonende Ds. Pieter Stinstra (1747-1819), een oom van zijn vrouw Isabella Stinstra. In de brief schreef hij ondermeer het volgende: *“Wat particulier belang betreft, daaromtrent heeft UEd. onlangs eenig nieuws van deese zijde gehoord, namentlijk dat wij onze oudste dochter acqes van conversatie verleend hebben aan neef Gijsbert de Clercq, jongste nagelaten zoon van neef P. de Clercq Jacobsz. Zijn broeder is zeeker bij UEd. bekend en mogelijk hij zelve ook, want hij was voor eenige jaaren ook een moment in Vriesland, is toen nog bij mijn broeder [Gooitjen Stinstra (1763-1821), broer van Isabella] aan huis geweest. 't Is een fikse jongeling van 26 jaar die gezond en fris er uitziet en een goed postuur heeft, is vriendelijk en oprecht en heeft sedert 1 January l.l. een voldoende kostwinning, als zijnde seedert 7 jaar op 't comptoir en nu in compagnieschap van de seer aansienlijke cassiers Beck en Lodewijks, zijn verstand en hart zijn welgeplaatst en hij is niet onbedreeven in taalen en andere verkrijgbare wetenschappen*

- dus heeft onze dochter deeze jongeling uit een meerder getal geprefereerd. Wij denken wel, dat het wel tot een huwelijk komen zal en wie zoude ook 't tegendeel kunnen vooronderstellen, maar het dierbaare jawoord wordt nog wat bewaard. Naar menschelijke vooruitzigten is er geene reden om te denken, dat dit paar op den duur zou disharmonieeren. Voor 't tegenwoordige zijn zij volkomen voor elkander gestemd."

Van een huwelijk is het inderdaad gekomen, het werd voltrokken op 3 augustus 1805. Het was overigens niet de eerste keer dat zo'n huwelijk binnen de eigen familie voorkwam, al in Gent in de vroege zestiende eeuw waren een Jacob de Clercq en Magdalene de Clercq met elkaar getrouwd, maar daarvan kan dit jonge echtpaar zich niet bewust zijn geweest. Wel is het zo, dat Gijsbert en Maria met hun huwelijk bepaald geen uitzondering vormden in het netwerk van welgestelde doopsgezinde families, waartoe de De Clercqen behoorden. Deze families hadden zozeer een bewuste politiek van 'trouwen onder ons', om de kapitalen binnen eigen kring te houden en de banden te verstevigen, dat zij op tal van wijzen aan elkaar verwant waren en zelfs huwelijken tussen volle neven en nichten voorkwamen.

Door het huwelijk van Gijsbert en Maria werden de oudste en de jongste tak van onze familie met elkaar verenigd (zie genealogische tabel); twee takken die elkaar goed kenden, regelmatige omgang met elkaar hadden, maar die het in de periode 1750-1800 nogal verschillend was vergaan. Gijsbert was een kleinzoon van de bekende Jacob de Clercq, die in 1750 eigenaar was van de buitenplaats Driemond en zo welgesteld was dat hij hier niet minder dan tien mensen tegelijk in dienst had, om de plaats te onderhouden en de bewoners en gasten te bedienen. Aan hem is in eerdere Nieuwsbrieven al ruim aandacht besteed. In de loop van de achttiende eeuw verslechterde de economische situatie voor kooplieden in Amsterdam echter sterk en ook Jacob kon aan deze malaise niet ontsnappen. Hij verloor veel geld en in 1770 was hij daarom genoodzaakt Driemond te verkopen. Zijn enige zoon Pieter de Clercq (1748-1802), de vader van Gijsbert, besloot dan ook niet als koopman door het leven te gaan. Hij was getrouwd met Agatha Stockelaar, dochter van Jan Stockelaar, die buiten de stad, aan de Amstelveenseweg, een grote en gerenommeerde katoendrukkerij bezat. Jan had geen eigen zoons om het bedrijf voort te zetten en zo werd het Pieter die hem opvolgde. Achteraf bezien was dit een weinig fortuinlijke keuze.

De katoendruk-industrie raakte mettertijd in een grote crisis en één voor één sloten de vele fabrieken, die daar in Nieuwer-Amstel ooit hadden gefloreed, hun poorten. Ook Pieter de Clercq Jacobsz. was uiteindelijk, in 1793, genoodzaakt zijn drukkerij te verkopen. Hij verhuisde terug naar de stad en toen hij hier in 1802 overleed was er nog maar een fractie over van de oorspronkelijke rijkdom. (Een volgende keer hoop ik overigens op Pieter en zijn katoendrukkerij uitvoeriger in te gaan).

De tak van Maria de Clercq was het in financieel én maatschappelijk opzicht beter vergaan. Maria's grootvader Pieter de Clercq sr. (1731-1807) had rond 1765 met zijn jongere broer Stephanus een handelsfirma in granen opgericht, die rond 1800 werd gerekend tot de belangrijkste vier Amsterdamse huizen die handelden op de Oostzee. Hij bewoonde een mooi pand aan de Keizersgracht (nu nr. 112) en bezat de buitenplaats Vredelust aan het Gein, die al sinds 1707 in de familie was. Pieter sr. had, net als Jacob de Clercq, maar één zoon die een huwbare leeftijd bereikte: Pieter de Clercq junior (1757-1805), die aan het begin van dit artikel werd geciteerd. Hij was getrouwd met Isabella Stinstra, dochter van een welgestelde, vanzelfsprekend doopsgezinde familie uit Harlingen. Naast zijn werk op het kantoor van de familiefirma S. & P. de Clercq, op de Keizersgracht, was Pieter jr. zeer actief in het culturele genootschapsleven van die tijd. Hij was bijvoorbeeld mede-oprichter van de sterk patriottische (en daarom in 1787 verboden) 'Vaderlandsche Sociëteit', lid van Felix Meritis en secretaris van het Amsterdamse departement van de bekende Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. In 1795 nam voor Pieter ook een politieke carrière een aanvang, toen met de Bataafse revolutie de oude regentenheerschappij (voorlopig) van het toneel verdween, patriotten aan de macht kwamen en doopsgezinden toegang kregen tot de bestuurlijke functies, waarvan zij altijd om hun geloof waren uitgesloten. Eerst was Pieter lid van enkele bestuurlijke comités, maar van april 1796 tot aan zijn dood in december 1805 heeft hij, met één onderbreking, zitting gehad in de elkaar opvolgende gemeenteraden. Daar het voorzitterschap hiervan rouleerde, is hij een aantal malen ook president van de raad geweest. Pieter de Clercq jr. was dus, in het economische, culturele en politieke leven van Amsterdam zondermeer een prominent figuur. Daarbij hoorde natuurlijk een gepaste levensstijl en die kon zonder problemen worden aangemeten. Zo kocht Pieter nog een buitenplaats voor zichzelf, Beek en Hoff geheten, dat eveneens aan het Gein, bij Weesp, was gelegen, op een steenworp afstand van het Vredelust van zijn ouders.

Maar nu terug naar het huwelijk, gesloten één dag na Gijsbert's 27ste verjaardag. Het wil namelijk dat in één van de andere brieven van Pieter de Clercq jr. die bewaard zijn gebleven, hij een korte, maar heel aardige beschrijving heeft gegeven van deze feestelijke gebeurtenis. Deze tweede brief schreef Pieter op 16 augustus 1805 aan zijn goede vriend

*Gijsbert de Clercq
(1778-1851)*

Deze pendant portretjes (30 x 25 cm.) uit ca. 1815 zijn ongesigneerd, maar toegeschreven aan N. Garnier. In 1929 zijn deze en andere familieportretten door de familie geschonken aan de stad Amsterdam, waarna de meeste zijn toegevoegd aan de collectie van het Amsterdams Historisch Museum.

*Maria de Clercq
(1783-1821)*

Spijtig genoeg, echter, zijn deze twee in 1982, tijdens een langdurige bruikleen aan het Historisch Seminarium van de Universiteit van Amsterdam, ontvreemd en sindsdien spoorloos.

mr. Joan Huydecoper, heer van Maarsseveen en Neerdijk (1769-1836), telg van een oude Amsterdamse regentenfamilie. Huydecoper had met Pieter zitting in de raad, maar verbleef dat jaar een aantal maanden buiten de stad. In een reeks brieven uit deze periode informeert Pieter zijn vriend over de raadsvergaderingen en andere politieke kwesties, maar ook uitvoerig over de huiselijke situatie, waaronder dus dit huwelijk. Pieter schreef het volgende:

“Dank voor Uwe genegen felicitatie met het Huwelijk van mijne geliefde oudste dochter, dit Huwelijk is Zaterdag voor 8 dagen voltrokken. Zij trouwden te Amsterdam, reeden om 1 uur met de kleine koets na Buyten [Beek en Hoff] - ik was met de grootste vriendin van haar, de jonge juffrouw van Eeghen [Cornelia van Eeghen, 1782-1841, trouwde later Gerrit Bosch Gzn, 1773-1827], er bij geweest als getuige - om 11½ uur reed ik na buiten en daar ontvingen wij de naaste Familie op de Bruyloft, ten 3½ uur aan Tafel en de vrienden die nog na de stad of de Vecht moesten gingen om 7 uur weg, de overige zijn allen gebleeven. Onder de maaltijd had de Bruidegom gezorgd voor Muziekanten - na ‘t diner gingen wij wat wandelen, etc. Ten 9 uur wierden de lampions opgestoken op beide de plaatsjes [Beek en Hoff en, even verderop, Vredelust], te 9½ uur een Collation waar wij de fatsoenlijke Buuren bij vroegen; dit maakte dat aan dezelfde tafel daar ‘s middags 29 personen gezeeten hadden ‘s avonds 34 waaren. Om 11½ uur aan ‘t wandelen door de laan die ook met lantaarns geillumineerd was. Ten 12 uur wierd ‘t vuurwerk, dat juist voor Beek & Hoff tussen de weg en ‘t Geijn was geplaatst, afgestoken en duurde ½ uur; de Broeder van de Bruidegom [Jacob de Clercq Pzn., 1773-1827] had dat bezorgd. Wijl er ook wat watervuurwerk was kon men de aanschouwers aan wederzijde goed zien en ik jok niet als ik zeg dat er wel 2000 [sic!] waaren, wel 25 schuitjes waaren in ‘t Geijn en aan de overzijde stonden de lieden als op een Amphitheater. ‘t Weer was zeer gunstig, de muziek bestond uit 8 blaasinstrumenten die over ‘t water een aangenaam geluid opleverden.

De vraag van UEd. zal natuurlijk zijn in welke kamer heeft zulk een tafel voor 30 of meer menschen kunnen staan? Ik antwoord - de Billard is weg genomen en die kamer met witte muuren zijnde, is door De Vries te Weesp zeer gratieus versierd geweest met guirlandes en [onleesbaar] van groen loof met bloemen in overvloed - elk vond dat alles wel voldaan heeft - dat ons lief was. Zondags middag zijn wij gaan touren en hebben te Vreeland thee gedronken, dat ook zeer aangenaam was.

De heer van der Bergh van Over Holland [Anthony Hendrik van der Berg van Lexmond, eigenaar van de prachtige, nog bestaande buitenplaats Over Holland, te Nieuwersluis] had de goedheid om mij twee fraaije annanaschen present te zenden en de overige fruiten hadden wij zelf, waardoor het dessert zeer wel gestoffeerd was. De volgende Zondag hebben wij aan alle domesticque ook bruiloft gegeven als wanneer zij ook met 35 aan dien tafel hebben gedineerd. En nu zijn de Jongelui woonachtig om de hoek van de Leijdsgragt en Keizersgragt [het huis van Gijsberts vader, die er woonde tot zijn dood in 1802], maar hebben een huis gehuurd op de Keizersgragt bij de Wolvenstraat, daar de Hr. P. Walland nu uitgegaan is, voor f 1.600. Het is zes deuren van zijn comptoir en daardoor zeer convenabel. Van agter is het huis dubbel en de Tuin gaat daar en boven nog om het huis van de advocaat Commelin heen en is zeer goed aangelegd, dus een groot Plaisier voor mijn dochter”.

Kort nog iets over het verdere leven van het echtpaar De Clercq-De Clercq. Nadat Gijsbert enkele jaren firmant was geweest van de kassierderij Beck en Lodewijks, besloten hij en Jan Bosch Gzn. (1775-1835), telg van een verwante familie, in 1809 een eigen kassierderij op te richten, ‘Bosch en De Clercq’ geheten. Er volgde al snel een financieel debâcle, maar toch hebben zij daarna, met goede moed, de zaak weer opgezet. Nu als een commanditair vennootschap, onder de naam ‘Ontvang- en Betaalkas’. De commissarissen werden uit de familie- en kennissenkring aangetrokken. Dit tweede leven van de kassierderij was bepaald succesvol: van het twintigtal kassiershuizen dat Amsterdam omstreeks 1840 rijk was, waren de Associatie-Cassa en de Ontvang- en Betaalkas de voornaamste. De financiële middelen waren in het gezin De Clercq-De Clercq dan ook ruim aanwezig. Vanaf 1816 woonde het op Herengracht 250, dat tot 1875 het kantoor van de ‘O&B’ zou huisvesten, en al in 1812 had Gijsbert de buitenplaats ‘Schoonoord’ gekocht. Ook deze plaats was, geheel in familietraditie, aan het Gein gelegen, aan de Oostzijde, waar het riviertje uitmondt in de Smalweesp en het Gaasp. Recht er tegenover, aan de Westzijde van het Gein, stond veertig jaar eerder nog het majestueuze ‘Driemond’ van Gijsberts grootvader. ‘Schoonoord’ was tamelijk groot en had, naast het herenhuis, een koetshuis, stallen, een tuinmanswoning en een theekoepel. Tegelijkertijd kocht Gijsbert, om een niet geheel duidelijke reden, de helft van een nabij gelegen watertje, genaamd ‘De Hengel’,

met het daarbij horende rietland. Misschien wilde hij het, zoals de naam enigszins doet vermoeden, gewoon hebben om met zijn zoons in te kunnen vissen.

Maria de Clercq is reeds in 1821, op slechts 37-jarige leeftijd overleden. Van haar is niet veel meer bekend dan dat zij niet onverdienstelijk tekende. Zij schonk haar man tien kinderen, waarvan er echter vijf op jonge leeftijd stierven. Twee jaar na het overlijden van Maria hertrouwde Gijsbert met de in Zwolle geboren Jacoba Frederica Ising, volgens zijn zeggen *'van een zeer deftige familie, welke door tegenspoeden ongelukkig werd'*. Gijsbert trok zich omstreeks 1837 uit de zaken terug en zijn plaats op de kassierderij werd ingenomen door zijn oudste zoon Pieter. Jacoba Ising had een zwakke gezondheid en om van het gezonde buitenleven te genieten verhuisden Gijsbert en zij naar het dorpje Voorst, in Gelderland. Hun verblijf hier duurde slechts een paar jaar, in 1845 betrokken zij een huis in het nabij gelegen Zutphen. Zij waren inmiddels 67 en 66 jaar oud en dit huis was niet alleen warmer, zij woonden nu ook dicht bij Gijsbert's jongste zoon, Gijsbert jr. Deze had zich hier, na zijn medische studie en promotie in Utrecht, gevestigd als geneesheer. Van hem stammen alle nog levende De Clercqen af die nakomelingen zijn van Gijsbert en Maria de Clercq. Toen Gijsbert sr. in Zutphen kwam wonen, waren er al vier kleinzoons. Tragisch genoeg heeft Gijsbert sr. zijn jongste zoon overleefd. Gijsbert jr. stierf in 1849, 39 jaar oud, aan de tyfus, bij een epidemie die hij zelf met veel inspanning trachtte te bestrijden. Gijsbert sr. volgde hem twee jaar later in het graf. Vader en zoon liggen begraven op de Algemene begraafplaats van Zutphen.

[Daan C. de Clercq, juli 1995]

5. Een en ander over onze familienaam

Elk familielid zal het wel zo nu en dan meemaken: het ontvangen van een brief waarop de naam 'DE CLERCQ' verkeerd is gespeld. Er mist een C of een Q, het is met één, dan wel twee K's geschreven en soms wordt er zelfs -UE aan vastgeplakt. Over het algemeen weten onbekenden weinig raad met onze naam. Dat is ook niet zo vreemd: op 'onze' manier geschreven komt die nu eenmaal weinig voor in Nederland. Hoe

anders ligt dat in Vlaamstalig België. Daar is de naam 'DE CLERCQ', maar dan wel met de varianten erbij gerekend, zo gewoon als Janssens, De Smet en Peeters!

Nu hebben twee Vlaamse naamgenoten een bijzonder grondige studie gedaan naar de betekenis en de herkomst van de familienaam 'de Clercq', te weten dr. René de Clercq en zijn neef Yves de Clercq, met wie ik sinds enige tijd een plezierig contact onderhoud. In hun onuitgegeven familiegeschiedenis *Uit het hart van Vlaanderen gegrepen* (Gent 1986) besteedden zij een heel hoofdstuk aan onze naam. Hun boeiend en wetenschappelijk verhaal is te uitvoerig om hier geheel weer te geven, maar onder dankzegging voor hun vriendelijke permissie wil ik toch één en ander van hun bevindingen kort samenvatten en aanvullen met eigen gegevens.

Vanaf de zestiende eeuw werd onze familienaam in Vlaanderen afwisselend 'DE CLERCQ' of 'DE CLEERCQ' geschreven; onze Hollandse stamvader Jacques de Clercq (c1555-1609) ondertekende zelf nog met twee E's. Vóór die tijd (én ook tegelijkertijd) schreef men het zonder de Q, maar veelal met een K: 'DE CLE(E)RCK. De Middelnederlandse vorm van onze naam is '(DE) CLERC' of '(DE) CLEERC'. In de oudste (12/13e eeuwse) en sommige latere, meer officiële teksten vindt men ook de oorspronkelijke, Latijnse vorm: CLERICUS. De vroegste vermelding van de Middelnederlandse vorm dateert uit omstreeks 1225, van een zekere Ecbertum CLERC, die iets ten noorden van Gent, in de wijk Hulst woonde. Het is hierbij echter niet helemaal zeker of het al gaat om een persoonsnaam, of dat het een functiebeschrijving betreft.

Dit brengt ons direct op de herkomst van onze familienaam. Het Middelnederlands woordenboek leert ons, dat het woord CLERC in onze taal is doorgedrongen uit het middeleeuws Latijn, via het oud-Frans. In de Lage Landen heeft het woord CLERC vier verschillende betekenissen gehad, die elkaar in de tijd hebben opgevolgd:

- 1) Persoon, die de (vooral lagere) geestelijke wijdingen heeft ontvangen door het kruinscheren. Dit is de oudste betekenis, vanaf de 12e eeuw. In deze betekenis staat 'clerc' tegenover 'leec' (geen geestelijke) of tegenover 'pape' (geordende priester).
- 2) Persoon, die zich bezighoudt met wetenschappelijk onderzoek en omgaat met boeken (geleerde, schrijver, wijsgeer, natuurkundige, geneeskundige, advocaat, godgeleerde, raadsman, ook dichter). Een knap man, iemand met een erkende bekwaamheid, iemand die

kan lezen, schrijven en rekenen. In deze betekenis, die jonger is dan de voorgaande, namelijk in de 13e eeuw, staat 'clerc' nu en dan tegenover 'meester', en betekent dan: persoon, die nog geen meester is in een bepaalde wetenschap, student, leerling.

- 3) Persoon, die de wetenschap aan anderen doorgeeft, schoolmeester: dus hier in lijnrechte tegenstelling tot het voorgaande.
- 4) Persoon, die een beroep maakt van het lezen en schrijven: beambte, geheimschrijver, secretaris, notaris, griffier. In deze betekenis, vanaf de 14e eeuw, is het woord 'klerk' in het hedendaagse Nederlands beland, en wordt er nog gebruikt.

Nu is er, theoretisch, nog de mogelijkheid dat onze naam wijst op een geografische herkomst: 'DE CLERC' in de betekenis van 'van, afkomstig uit CLERC'. Er zijn minstens drie plaatsen die daarvoor in aanmerking komen: Clarques aan de Leie en Clercques aan de Hem, beide in het Franse departement Pas de Calais, en het West-Vlaamse Klerken, ten noordoosten van Diksmuide. Maar we kunnen er toch wel van uitgaan dat de naam 'DE CLERC' onze familienaam is geworden nadat het enige tijd werd gebruikt als beschrijving van de functie, of kwaliteit, van één (of meerdere) van onze voorvaderen. Wannéér dit is gebeurd zullen wij mogelijk nooit kunnen achterhalen. Het betekende in ieder geval dat onze voorzaten konden lezen en schrijven in een tijd dat dit nog was voorbehouden aan weinigen.

Men vindt in de historiografie over de laatmiddeleeuwse geschiedenis van Gent verschillende De Clerc'en waarop één van de bovenstaande betekenissen van toepassing is geweest en die wellicht ooit zullen blijken familie te zijn. Zo was er de schepen*klerk* Jan de Clerc, die in 1329 en 1330 naar Frankrijk werd uitgezonden om er bij een aantal steden aan te dringen op het inleveren van oude rente- en schuldbrieven ten laste van de stad Gent. In 1352 was een andere Jan de Clerc rector van de school van de St. Jansparochie. Een veel latere collega was Gillis de Cleerc, die van 1456 tot 1467 wordt genoemd als pater en rector van het St. Hieronymietenklooster, dat ook als school dienst deed. Het was gevestigd in het monumentale, nog bestaande Gerard de Duivelsteen. Al in 1418 schreef een zekere Francois de Clerc uit Gent zich in aan de universiteit van Keulen, terwijl verschillende andere De Clerc'en zich later inschreven aan de universiteit van Leuven. Eén van hen was Jan de Clercq Gilliszn., student aldaar vanaf 1519. Hij was een oom van

Jacques de Clercq, onze Hollandse stamvader. In de akten staat hij vermeld als *Mr. Jan de Cleerck, presbiter*. Hij was dus werkzaam als pastoor en het valt daarom wel aan te nemen dat hij identiek is met de Jan de Clerck die vanaf 1549 wordt genoemd als pastoor in de St. Jacobskerk. Op latere leeftijd schijnt hij leraar te zijn geworden in de school 'In de Witte Roose', aan de Zandberg, vlak achter het stadhuis.

Tenslotte wil ik nog even terugkomen op de vreemde spellingen van onze familienaam op inkomende post. René en Yves de Clercq hebben een lijst opgesteld van alle mogelijke varianten op onze naam die zij in de bronnen zijn tegengekomen. Onder de 89 (!) varianten, die als gezegd ontwikkeld zijn vanuit het Latijnse woord 'clericus', vindt men: Clarcke, Clarec, Claircque, Clerch, Clerchs, Clerckx, Cleric, Clercx, Clercxkens, Klerkx, De Cleerc, De Clercq, De Klerc, Decler, Decler, Duclert, Le Clère, Leclercqz, Leclercque, Lecleer, Li Clercs, Sclercks, Sclers en Sclerx. Dus ach, met die post valt het eigenlijk best mee.

[Daan C. de Clercq, juli 1995]

6. Het onderzoek in Gent

Het onderzoek naar onze vroegste familiegeschiedenis loopt nog altijd voorspoedig, mede door een uiterst gelukkige omstandigheid. Bij mijn voorlaatste bezoek aan Gent, in november vorig jaar, kwam ik in het stadsarchief in contact met mevrouw Van Nuffels-Baudts, woonachtig in het nabij Gent gelegen Heusden. Mevrouw Van Nuffel-Baudts is een ervaren amateur-genealoge en kent zodoende ook onze vorser, de heer Demuynck. Het wil nu dat zij al enige tijd bezig is de gehele reeks registers van de schepen van gedele door te werken, van 1600 terugwerkend tot het begin, 1349. Dit is een indrukwekkend project, omdat het bij deze reeks gaat om tientallen zeer lijvige, zeer dicht beschreven, moeilijk leesbare boeken. Het is voor deze periode echter ook de belangrijkste bron voor genealogisch onderzoek: de schepenen van gedele waren verantwoordelijk voor het regelen van erfenissen, de voogdij over minderjarigen en voor de verzoening van twistende partijen. Middels hun registers kan men daarom allerlei familie- en andere relaties reconstrueren.

Tijdens het genoemde bezoek maakte mevrouw Van Nuffel-Baudts mij al attent op een interessant akte uit 1485, waarop zij juist was gestoten, waarin een aantal De Clercqen werden genoemd. De uiterst gelukkige omstandigheid waarop ik zojuist zinspeelde is dat zij sindsdien van elke ‘De Clercq-akte’ die zij tegenkomt, een kleine notitie maakt. En aan de hand van deze aantekeningen kan de heer Demuynck zeer gericht deze akten opzoeken en bestuderen. Zonder de aantekeningen zou zoiets een buitengewoon tijdrovende bezigheid zijn. Om U een idee te geven: mevrouw Van Nuffel-Baudts brengt maandenlang vele middagen per week door in het archief. Het moge dan ook duidelijk zijn dat ik ons ongemeen gelukkig prijs met dit contact en dat ik haar zéér erkentelijk ben voor deze genealogen-/vriendendienst. Om enigszins mijn dank te kunnen betuigen verzamel ik hier in het land gegevens die voor haar van belang zijn.

Omdat ook het voorgaande artikel, over onze familienaam, zijdelings handelde over onze vroegste familiegeschiedenis, laat ik het nu bij dit korte verslag van de Gentse vorsingen. Een volgende keer zal ik ook weer meer inhoudelijk ingaan op de vorderingen van dit onderzoek.

[Daan C. de Clercq, augustus 1995]

7. Het stichtingsbestuur stelt zich voor

Nu wij als bestuur van de stichting familiearchief toch al weer een aantal jaren in dezelfde samenstelling actief zijn, leek het ons op zijn plaats ons eens nader aan de stichters en donateurs voor te stellen. Bij deze.

Willem Adriaan de Clercq (XVIe, geb. 1922)

Op drie Zwitserse jaren na heb ik altijd in Zuid-Kennemerland gewoond. Trouwde in 1948 met Thea van Lennep, die mij twee dochters en een zoon schonk, die op hun beurt voor vier kleinkinderen zorgden. Van 1946 tot 1952 was ik reder in de visserij in IJmuiden en van 1946 tot 1984 makelaar in assurantiën en Lloyd’s Agent in Amsterdam. Bekleedde gedurende al die jaren verschillende nevenfuncties op maatschappelijk gebied. Gezien de statutaire leeftijds-

grenzen zijn er nu nog maar drie over, waaronder het voorzitterschap van de familiestichting, hetwelk in 1997 een einde zal nemen. Sedert mijn pensionering houd ik mij o.a. bezig met het lezen van het dagboek van, en geschriften over, mijn bet-overgrootvader Willem de Clercq (1795-1844). Deze lectuur leverde voldoende stof voor het schrijven van *Willem de Clercq. Woelige Weken, November-December 1813* (Amsterdam 1988) en *Graan en Reizen. Willem de Clercq in 1814* (Amsterdam 1995). Werk nu aan een biografie van diezelfde Willem.

Alexander (Lex) Stephen de Clercq (XVI, geb. 1928)

Na een studie elektrotechniek in Delft volgde een loopbaan in de energievoorziening, eindigend in het directeurschap van het Energiebedrijf Zuid-Holland West. Bekleedde verschillende nevenfuncties, zowel van technische als maatschappelijke aard. Was o.a. voorzitter van de Doopsgezinde kerkeraad te Breda en 's-Gravenhage. In Breda werd het Dg. kerkcentrum gebouwd (1966) en in Voorburg de Stichting Beeldende kunst opgericht (1983). Hield vaktechnische lezingen in Europa, U.S.A. en Canada en publiceerde op technisch en historisch terrein. Gaf samen met neef Willem Adriaan het Familieboek De Clercq 1992 uit. Vervul thans nog enkele bestuursfuncties op kerkelijk en maatschappelijk vlak, naast het penningmeesterschap van de familiestichting. Ben daarin bovendien medeverantwoordelijk voor de eindredactie van de nieuwsbrieven.

Lucas de Clercq (XVj.3, geb. 1961)

Ben secretaris van de FAdeC, waarbij mijn interesse meer uitgaat naar ontmoetingen met familieleden in de verschillende werelddelen, dan naar de archiefkant. Met mijn vriendin Maud Ramaekers woon ik in Den Haag, wij hopen in mei volgend jaar te trouwen. Werk als account manager bij Digital Equipment B.V. te Utrecht, alwaar ik zakenrelaties onderhoud met verzekerings- en bankbedrijven. Volg momenteel een opleiding bij het Ned. Instituut voor MBA Studies, die ik eind september hoop af te ronden. Mijn vrije tijd besteed ik aan golfen, tennissen en mijn beperkte, doch hechte vriendenkring, waarvan mijn familie deel uitmaakt. Het geheel maakt mij een zeer tevreden en vrolijk gestemde man die geniet van zijn aanwezigheid op deze aardkloot.

Peter Richard de Clercq (XVIIe, geb. 1952)

Studeerde geschiedenis in Amsterdam (1970-1977) en Leicester, UK (1977-1978), waar ik mijn echtgenote, Jade Seow uit Singapore ontmoette. Werk sedert 1983 als conservator in het Museum Boerhave, Leiden. Mijn functie in de familiestichting beperkt zich hoofdzakelijk tot een adviserende. Speel graag (klassiek) piano, geheel in de lijn van de muzikale vader Adriaan (* 1914). We hebben drie dochters (1987, 1989 en 1992), die ons huis in Den Haag mee helpen vullen.

Daniël (Daan) Cyril de Clercq (XVIa.5, geb. 1968)

Ben student geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam en hoop rond het einde van dit kalenderjaar af te studeren. Het onderwerp van mijn eindschiptie is de rol van de welgestelde doopsgezinden in het economische, culturele en (vanaf 1795) politieke leven van Amsterdam in de tweede helft 18e eeuw. Bovendien heb ik zitting in het bestuur van een historische werkgroep die voornemens is een grootschalig onderzoek te organiseren naar de elitevorming onder Nederlandse doopsgezinden vanaf de zestiende eeuw. In dit onderwerp ben ik geïnteresseerd geraakt door mijn belangstelling voor de geschiedenis van onze eigen familie, die behoorde tot die doopsgezinde elite. Voor de familiestichting én mijn studie doe ik tamelijk actief onderzoek in de archieven van Gent, Haarlem en Amsterdam, waar ik allerlei gegevens verzamel over de De Clercqen in vervlogen tijden. Het is mijn plan om van dit materiaal ooit eens een gedegen familiegeschiedenis te schrijven, voorlopig verwerk ik het tot artikeltjes voor de nieuwsbrieven van de stichting.

8. Scribenten blijven welkom

Hier eindigt deze nieuwsbrief. Tot slot benadrukken wij, als in de vorige nummers, dat de kolommen van de nieuwsbrief open staan voor iedereen met informatie. Bijdragen zijn altijd welkom. Schrijf hiervoor naar de voorzitter: W.A. de Clercq, Vinkenbaan 17, 2082 EN Santpoort-Zuid.

Met hartelijke groet,

Het Bestuur.

[Eindredactie: Alexander S. en Daan C. de Clercq]

Correspondentieadres: Vinkenbaan 17 2082 EN Santpoort-Zuid

Bankrelatie: Postbank rek.nr. 33.26.180 t.n.v. Familie Archief De Clercq te Voorburg.